

Odprto pismo ministru za zunanje zadeve dr. Miru Cerarju

Vprašanje: Zakaj so za Vlado Republike Slovenije okoljski projekti v državah Zahodnega Balkana pomembnejši od projekta širitve mreže COBISS.Net?

Ministrstvo za zunanje zadeve je 13. 11. 2018 na svoji spletni strani objavilo Vabilo predstavnikom slovenskih podjetij za vključitev v poslovno delegacijo ob obisku ministra dr. Mira Cerarja v Albaniji, 26. in 27. novembra 2018. Pojasnilo v vabilu: Gre za »follow-up« lanskega obiska ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo Zdravka Počivalška z gospodarsko delegacijo v Albaniji, s katerim albanske partnerje ponovno nagovarjamo s kompetencami in poslovnimi predlogi slovenskih podjetij, ki želijo kandidirati za **izvedbo okoljskih projektov in vzpostavitev poslovnega sodelovanja v Albaniji** - predvsem na področju odpadnih vod. K udeležbi v delegaciji so vabljeni tako **okoljska** kot tudi podjetja iz **povezanih sektorjev**.

Gospodarska diplomacija je zagotovo pomemben instrument državne pomoči slovenskim podjetjem pri prodiranju na tuje trge, a se sprašujem, zakaj so okoljski projekti v državah Zahodnega Balkana za Slovenijo tako pomembni, da imajo absolutno prednost pri usmerjanju uradne razvojne pomoči Republike Slovenije ciljnim državam?

Večji projekti mednarodnega razvojnega sodelovanja (MRS) RS v državah Zahodnega Balkana

Albanija	EUR
2017–2019 Izgradnja rastlinske čistilne naprave za naselje Pishkash Veri – CMSR/RS (Izvajalec: BCCD, Tirana, organizacija, katere ustanovitelj je CMSR)	100.000,00
2016–2017 Pogozdovanje v občini Ersekë, Albanija - CMSR/MOP (Izvajalec: BCCD, Tirana)	280.000,00
Bosna in Hercegovina	EUR
2018–2020 Izgradnja čistilne naprave na območju Bjelašnice in Igmana - CMSR/MF (Izvajalec: Inoks Plus d.o.o. Murska Sobota)	640.795,00
2017–2019 Sortirna linija za mešane odpadke Donji Vakuf - CMSR/MF (Izvajalec: Riko Ekos d.o.o.)	560.000,00
2015–2018 Ureditev hudournikov na Topčič polju – CMSR/MZZ (Izvajalec: Hidroinženiring d.o.o., Ljubljana)	500.000,00
2015–2017 Vzpostavitev referenčnega akreditacijskega laboratorija v BiH za proučevanje kvalitete naftnih derivatov – CMSR/MF (Izvajalec: IMT, Ljubljana)	860.155,00
Črna Gora	EUR
2017–2019 Sanacija, rekonstrukcija in izgradnja vodovodne mreže na Žabljaku - CMSR/MF (Izvajalec: Vaira, inovativni inženiring d.o.o., Maribor)	900.000,00
2018–2020 Izgradnja RČN za komunalne odpadne vode v naselju Andrijevića - CMSR/MF (Izvajalec: Limnos d.o.o., Ljubljana)	374.500,00
2014–2016 Izgradnja sortirnice na Žabljaku - CMSR/MF (Izvajalec: IEl d.o.o. Maribor)	1.249.699,00
2014 Oprema in izgradnja športne dvorane - druga faza projekta "Dopolnitev vsebin v hotelu Gorske oči v Žabljaku" – CMSR/MZZ (Izvajalec: Novi Volvox d.o.o. Podgorica)	949.347,00

Makedonija	EUR
2018–2020 Revitalizacija in avtomatizacija obstoječih vodooskrbnih objektov v občini Probištip – CMSR/RS (Izvajalec: Iskra Sistemi)	599.800,00
2009–2017 Izgradnja komunalne čistilne naprave Skopje – CMSR/SI (Izvajalec: Riko d.o.o., Ljubljana)	1.500.000,00
Srbija	EUR
2018–2019 Avtomatizacija primarnih toplotnih postaj – CMSR/MF (Izvajalec: Petrol d.o.o., Beograd)	859.037,00
2017–2019 Rekonstrukcija javne razsvetljave Kraljevo – CMSR/RS (izvajalec: Lumenia d.o.o. Breg pri Litiji)	846.774,00
2016–2018 Izgradnja naprave za čiščenje odpadnih voda na Zlatiboru - CMSR/MF (Izvajalec: Hidroinženiring, d.o.o. Ljubljana)	1.500.000,00

Vsi navedeni projekti se financirajo preko Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR), sofinancerji pa so Ministrstvo za finance (MF), Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ) ali Ministrstvo za okolje in prostor (MOP). Navedeni zneski predstavljajo prispevek Slovenije – največ do 50% celotne vrednosti investicije. Ni dvoma, da imajo slovenska podjetja pri kandidiranju za izvedbo navedenih projektov nesporno prednost, ko je investitorju dano na znanje, da bo Republika Slovenija projekt sofinancirala, če bo za izvajalca izbrano slovensko podjetje. Več podatkov o navedenih in drugih projektih MRS RS je dostopnih na spletnih straneh [MZZ](#) in [CMSR](#) ter v letnih poročilih o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije. Poročilo za leto 2017 še ni objavljeno, v poročilu za leto 2016 ([vir](#)) pa lahko preberemo, da je bilo državam Zahodnega Balkana za razvojno pomoč v ožjem pomenu v letu 2016 namenjenih 12.033.999 EUR.

Težave projekta COBISS.Net v okviru MRS RS

V mrežo knjižničnih informacijskih sistemov COBISS.Net je poleg slovenskih knjižnic vključenih že blizu 400 knjižnic iz držav Zahodnega Balkana ([vir](#)), nepovezanih pa je še blizu 900 splošnih, visokošolskih in specialnih knjižnic ter nekaj tisoč šolskih knjižnic.

Širitev mreže COBISS.Net je skoraj izključno odvisna od mednarodne razvojne pomoči. Ta je še posebej pomembna, ko se institucije v ciljnih državah še odločajo, ali sprejmejo ponujeni koncept nacionalnega knjižničnega informacijskega sistema na platformi COBISS ali pa izberejo drug način avtomatizacije knjižničnega poslovanja brez povezanosti v nacionalni sistem in mrežo COBISS.Net.

Razvojna pomoč posameznim državam je bila v preteklih letih zelo raznolika: investicije v prostore in opremo nacionalnih COBISS centrov, nakup opreme knjižnicam, nakup literature, plačila licenc za dostop do e-virov, financiranje podiplomskega študija bibliotekarstva in drugih oblik strokovnega usposabljanja, financiranje udeležbe na konferencah, prevajanje mednarodnih knjižničarskih standardov in priročnikov COBISS v različne jezike idr. Vse z namenom, da se v ciljnih državah zagotovijo pogoji za implementacijo sistema COBISS, ki ji sledi zaračunavanje storitev nadaljnega izobraževanja in licenc za programsko opremo.

Ministrstvo za zunanje zadeve je projekt COBISS.Net "zlasti zaradi njegove trajnostne naravnosti" večkrat uvrstilo med najuspešnejše projekte razvojnega sodelovanja v regiji, žal pa "naj ne bi imelo možnosti", da bi projekt tudi finančno podprlo. V preteklosti so projekt COBISS.Net občasno finančno podprla različna ministrstva, a je bilo to vedno le rezultat razumskega razmišljanja slučajnih posameznikov, ki so dojeli vpliv tega projekta na vlogo in ugled Slovenije na Zahodnem Balkanu.

Sofinanciranje projekta se je v obdobju 2012–2013 ustavilo na letni ravni 100.000 EUR (prispevek ARRS), ko pa je leta 2014 financiranje osnovne dejavnosti IZUM-a prešlo iz ARRS neposredno pod MIZŠ, je le-ta finančno podporo širitvi mreže COBISS.Net ukinil! Ključni problem seveda niso javnofinančne omejitve, temveč nerazumevanje projekta in njegove dolgoročne naravnosti.

Ob tem so bile leta 2015/2016 zapravljenе tudi priložnosti za pridobitev 10 milijonov evropskih sredstev iz programa IPA. Za to bi bil potreben le politični dogovor z državami Zahodnega Balkana – na enem od ministrskih ali vladnih srečanj bi moral financiranje projekta nekdo predlagati in s predlogom bi morale soglašati države prejemnice pomoči. Idealna priložnost za to je bil "The Western Balkans Summit in Vienna on August 27, 2015", ko so nam predstavniki Evropske komisije svetovali, da projekt predlaga naš minister za zunanje zadeve, a so strokovne službe MZZ to zavrnil. Sledil je dogovoru z avstrijskim ministrom za znanost, raziskovanje in gospodarstvo, da bo projekt podprl, če ga bo predlagal naš minister Zdravko Počivalšek. Slednji je pobudo sprejel in en dan pred konferenco sem dobil telefonsko potrditev, da bo minister v svojem nagovoru izpostavil projekt COBISS.Net in predlagal njegovo financiranje iz evropskih sredstev, a tega ni naredil. Zgodba se je ponovila leta 2016, ko se z državno sekretarko na MZZ ni bilo možno dogovoriti, da se naš veleposlanik udeležil ministrskega sestanka v Sarajevu (Ministerial Meeting of the Western Balkans Platform on Education and Training, 27-28 June 2016) in predlaga financiranje projekta iz evropskih sredstev.

Državni zbor je septembra 2017 sprejel novo Resolucijo o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije. Zahodni Balkan je še vedno prva prednostna regija mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije, prednostna vsebinska področja pa so:

- spodbujanje miroljubnih in vključujočih družb, s poudarkom na dobrem upravljanju, enakih možnostih, vključno z enakostjo spolov, ter kakovostnem izobraževanju;
- boj proti podnebnim spremembam, s poudarkom na trajnostnem gospodarjenju z naravnimi in energetskeimi viri.

Ni dvoma, da mreža COBISS.Net zagotavlja pogoje za dobro upravljanje raziskovalne in izobraževalne dejavnosti, enake možnosti za dostop do informacij in kakovostno izobraževanje ter s tem ustreza vsebinskim prioritetam MRS RS. Morda pa je COBISS.Net preveč inteligen in vizionarski projekt, da bi našel svoje sistemsko mesto v izvajanju deklarirane politike Vlade RS do Zahodnega Balkana, ali pa usmerjevalce razvojne pomoči ciljnim državam vodijo drugi motivi.

Lani ste kot predsednik Vlade RS prejeli pobudo skupine evropskih poslancev iz Slovenije, da Vlada RS projekt COBISS.Net uvrsti med strateške projekte mednarodnega razvojnega sodelovanja RS in podpre tudi prizadevanja za pridobitev evropskih sredstev za razvojno pomoč knjižnicam v državah Zahodnega Balkana. Sledil je predlog MIZŠ, da se pod okriljem MZZ uredi status projekta in vzpostavi organizacijska struktura projekta, ki bo omogočala uresničitev zastavljenih ciljev projekta, a je MZZ predlog birokratsko zavrnil.

Albanija in COBISS.Net

Po večletnih pripravah je bil COBISS inicialno implementiran v knjižnici Akademije znanosti Albanije decembra 2012. Sledile so še druge knjižnice in danes je v COBISS.AL vključenih 30 albanskih knjižnic.

Žal je Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport leta 2013 blokiralo vse predloge za razvojno pomoč knjižnicam v državah Zahodnega Balkana in tako tudi:

- pobudo albanskega ministra za izobraževanje in znanost (januar 2013) za pripravo in podpis medvladnega protokola o implementaciji sistema COBISS v Albaniji,
- dogovor z albansko ministrico za inovacije in javno upravo (avgust 2013) o sodelovanju pri organiziranju nacionalnega COBISS centra v Nacionalni knjižnici Albanije po zamenjavi direktorja navedene knjižnice,
- pobudo Urada predsednika RS, da predsednik Borut Pahor ob obisku Kosova (september 2013) spodbudi politične strukture na Kosovu k podpori vključitvi kosovskih knjižnic v COBISS.Net,
- dogovor z albansko ministrico za kulturo, mladino in šport (oktober 2013) o programskih usmeritvah projekta COBISS.Net – Albanija v obdobju 2013–2015 in
- organiziranje izrednega podiplomskega študija bibliotekarstva na Univerzi v Skadru po programu Univerze v Ljubljani.

Takratni predlog strokovnih služb MIZŠ-ja, da se za razvojno pomoč Albaniji in Kosovu prerazporedi 150.000 EUR, je minister Jernej Pikalo zavrnil in sodelovanje IZUM-a s pristojnimi ministrstvi Vlade RA je bilo prekinjeno (zapravljeno zaupanje).

Ko smo aprila 2015 prejeli prošnjo Urada predsednika Vlade RA za pomoč pri ustanovitvi vladne knjižnice in s tem povezani implementaciji sistema COBISS, sva z direktorjem IZUM-a poslala vam (takrat predsedniku Vlade RS) in v vednost ministru za zunanje zadeve pismo s predstavitvijo situacije in prošnjo za usmeritve glede nadaljnjih aktivnosti. Dobili pa smo odgovor MIZŠ-ja, da navedena razvojna pomoč "ne sodi v pristojnost MIZŠ".

Ker smo morali leta 2013 objavljen razpis za študij bibliotekarstva razveljaviti, je danes izobrazbena struktura knjižničarjev v Albaniji in na Kosovu še vedno enaka kot pred petimi leti. Kosovo, ki je po številu prebivalcev le malo manjše od Slovenije, ima v knjižnicah manj kot 10 knjižničarjev z univerzitetno bibliotekarsko izobrazbo, Slovenija pa jih ima preko 600. Ob tem je še vedno odprto tudi vprašanje vključitve Nacionalne knjižnice Albanije v sistem COBISS.AL.

Spoštovani gospod minister!

Na dan vašega obiska v Albanij se v Mariboru pričinja konferenca COBISS 2018. Pred devetimi leti je na takratni ministrski konferenci o informacijski infrastrukturi znanosti, izobraževanja in kulture COBISS 2009 imel uvodni nagovor koordinator za Zahodni Balkan, veleposlanik Vojko Volk, ki je izpostavil pomen projekta COBISS.Net v kontekstu slovenske razvojne pomoči državam Zahodnega Balkana ([vir](#)). Od takrat dalje je MZZ projektu COBISS.Net nudil le deklarativno podporo, zavračal pa vse predloge za vzpostavitev medresorske koordinacije in sofinanciranje projekta.

Predlagam, da razmislite o razlogih za velik razkorak med deklarirano in dejansko podporo projektu COBISS.Net. Težko je namreč verjeti, da so okoljski projekti pomembnejši izvozni produkt slovenskega znanja.

S spoštovanjem,

Mag. Tomaž Seljak